

MANIFEST

DADA 1918.

For å lansere et manifest må man ville A.B.C. tordne mot 1.2.3.

bli forbanna og kvesse vingene for å erobre og spre små og store a.b.c.

signere, skrike, banne, tilrettelegge prosaen i en form av absolutt og ugjendrivelig åpenbarhet, bevise dens nonplusultra og holde fast ved at det nye likner på livet slik den siste åpenbaringen av ei hore beviser Guds essens. Hans eksistens ble allerede bevist av trekkspillet, landskapet og milde ord. ■ Det å gjøre sin A.B.C. gjeldende er en naturlig ting – og derfor beklagelig. Alle gjør det i form av krystallbløffmadonna, pengesystem, farmasøytisk produkt, nakent bein som inviterer til en glødende og steril vår. Kjærligheten for det nye er sympatiens kors, et indisium på en naiv jeggirfaenisme, tegn uten årsak, forbigående, positiv. Men dette behovet er også foreldet. Om vi gjør rede for kunsten med den ypperste enkelthet, det nye, er vi menneskelige og sanne for fornøyelsen, vibrerende impulsive for å korsfeste kjedsomheten. Ved lysenes veikryss, våkne, aktpågivende mens vi avventer årene, i skogen. ■ Jeg skriver et manifest og jeg vil ingenting, jeg sier likevel visse ting, og jeg er av prinsipp imot manifest, slik jeg også er imot prinsipper (halvlitere for den moralske verdien av hver setning – for mye bekvemmelighet; det tilnærmede ble oppfunnet av impresjonistene.) ■ Jeg skriver dette manifestet for å vise at vi kan gjøre motstridende handlinger sammen, i ett enkelt, friskt åndedrag; jeg er imot handlingen; for den vedvarende selvmotsigelse, for bekreftelsen også, jeg er verken for eller imot og jeg forklarer ikke for jeg hater sunn fornuft.

DADA – der har vi et ord som får tankene ut på jakt; enhver besteborger er en liten dramaturg, finner opp forskjellige formuleringer, i stedet for å plassere aktører som svarer til hans intelligens, pupper, på stoler, søker han årsaker eller mål (alt ettersom hvilken psykoanalytiske metode han praktiserer) for å støpe fast intrigen, en historie som snakker og definerer seg selv. ■ Enhver tilskuer er en intrigemaker, dersom han forsøker å forklare et ord: (k u n n s k a p !) Fra de serpentine komplikasjonenes vatterte tilfluktssted lar han sine instinkter manipuleres med. Derav ulykken i ekteskapet.

Å forklare: Fornøyelse for rødmager i tomskallekverner.

■ Dada betyr ingenting.

Om man syns det er hensiktsløst og ikke vil kaste bort tiden på et ord som ikke betyr noe...

Den første tanken som skurrer i disse hodene er av bakteriologisk art: Finne dets etymologiske,

historiske eller i det minste psykologiske opphav. Vi leser i avisene at Kru-negrene kaller halen på ei hellig ku: DADA. Kuben og moren i en viss landsdel i Italia: D A D A. En kjepphest, en dagmamma, dobbeltbekreftelse på russisk og romansk: DADA. Lærde journalister anser det for å være en kunst for babyer, andre av dagens Jesusberdesmåbarnakommetilseghegener snakker om en retur til en tørr og bråkete, bråkete og monoton primitivism. ■ Følsomhet konstrueres ikke med et ord; all konstruksjon faller sammen med kjedsommelig perfeksjon, en stagnerende tanke fra en gylden myr, et relativt, menneskelig produkt. Kunstverket må ikke være skjønnheten i seg selv, for den er død; verken lystig eller trist, verken lyst eller mørkt, glede eller mishandle individualitetene ved å servere dem kaker fra hellige glorier eller svette fra et svairygget løp gjennom atmosfærene. Et kunstverk er aldri vakkert, ved dekret, objektivt, for alle. Kunstkritikk er dermed unyttig, den finnes bare subjektivt, for hver enkelt, og uten det minste allmenne trekk. Er det noen som tror de har funnet hele menneskehetens felles psykiske grunnlag? Jesu forsøk og bibelen dekker under sine store og elskverdige vinger: dritt, dyr, dager. Hvordan vil man skape orden i det kaos som danner denne uendelige uformelige variasjonen: mennesket? Prinsippet «elsk din neste» er hyklersk. «Kjenn deg selv» er en utopi, men mer akseptabelt, det bærer i tillegg ondskapen i seg. Ingen nåde. Etter blodbadet gjenstår håpet om en rensket menneskehet.

Jeg snakker alltid om meg selv for jeg vil ikke overbevise, jeg har ingen rett til å dra andre med i min flod, jeg tvinger ingen til å følge meg og alle praktiserer sin kunst slik de vil, om de kjenner den gleden som stiger som piler mot de astrale lag, eller den som synker ned i kadaverblomstenes og de fruktbare spasmenes gruver. Stalaktitter: Søk etter dem overalt, i krybber forstørret av smerten, øynene hvite som englenes harer. ■ Slik fødtes DADA*) ut av et behov for uavhengighet, ut av mistro mot fellesskapet. De som hører til oss beholder sin frihet. Vi godtar ingen teori. Vi er lei av kubistiske og futuristiske akademier: laboratorier for formelle ideer. Skaper man kunst for å tjene penger og kjærtegne de snille besteborgerne? Rimene klinger som mynter og bøyningene glir langs konturen av en mage i profil. Alle kunstnergrupper har endt ved denne banken etter å ha ridd diverse kometer. En åpen dør for mulighetene til å velte seg i puter og føde.

Her kaster vi anker i feit jord. Her har vi rett til å proklamere for vi har kjent sitringene og oppvåkningen. Vi kommer beruset av energi tilbake og stikker et tretannet spyd inn i det ubekymrede kjød. Vi er sildring

Note – Dette manifestet ble lest av Tristan Tzara den 23. juli i Meise-salen (Zürich) – **D a d a i s m e n** . For å introdusere den forbigående galskapsstanken i mangel av en skandale og reklame for en ny «isme» – så banal, med den medfødte mangelen på seriositet denne typen ytringsform har, gav journalistene navnet Dadaisme til det en ny kunsts intensitet gjorde det umulig for dem å forstå, da de ikke kan heve seg opp til abstraksjonen, ettersom et ords magi (DADA) hadde lagt dem (ved sin enkelhet av ikke å bety noe) som kalver foran døren til en tilstedeværende verden: sannelig et for sterkt utbrudd for deres vaner med å komme seg litt umna.

*) I 1916, i CABARET VOLTAIRE i Zürich.

av forbannelser i tropisk overflod av svimlende vegetasjoner, sårvæske og regn er vår svette, vi blør og brenner tørst, vårt blod er kraft.

Kubismen fødtes ut av den enkle måten å betrakte gjenstanden på: Cézanne malte en kopp 20 centimeter nedefor øynene sine, kubistene betraktet den ovenfra, andre kompliserte dens utseende ved å lage en vinkelrett seksjon av den og oppskriftsmessig plassere denne ved siden av (jeg glemmer likevel ikke skaperne, og heller ikke de store motivene for stoffet de gjorde endelig). ■ Futuristen ser den samme koppen i bevegelse, en rekke av gjenstander ved siden av hverandre og legger skøyersk til noen kraftlinjer. Det forhindrer ikke at lerretet blir et godt eller dårlig maleri, beregnet til plassering av intellektuell kapital. Den nye maleren skaper en verden, der bestanddelene også er midlene, et sobert og bestemt verk, uten argument. Den nye kunstneren protesterer: Han maler ikke lenger /symbolsk og illusjonistisk reproduksjon/ men skaper direkte i stein, tre, jern, tinn, fjell, lokomotivorganismer som kan vendes alle veier av den øyeblikkelige fornemmelsens reine vind. ■ Ethvert piktoralt eller plastisk verk er unyttig; selv om det er et monster som skremmer de underdanige sjeler, og ikke et hensynsfullt ornament for spisesaler der dyr ikles menneskeklær, illustrasjoner av menneskehetens fabel. –

Et maleri er kunsten å få to linjer som geometrisk sett er parallelle til å møtes, på et lerret, for våre øyne, i en virkelighet som plasseres i en verden av andre forhold og muligheter. Denne verdenen er verken spesifisert eller definert i verket, i sine utallige variasjoner tilhører den tilskueren. For skaperen er den uten årsak og uten teori.

Orden=orden, jeg =ikke-jeg, bekreftelse=negasjon: ypperste strålinger fra en absolutt kunst. Absolutt i et kosmisk og ordnet kaos' renhet, evig i en boble nummer to uten varighet uten pust uten lys uten kontroll. ■ Jeg liker et antikt verk for dets nyskaping. Det er kun kontrasten som binder oss til fortiden. ■ Forfattere som moraliserer og diskuterer eller forbedrer det psykologiske grunnlaget har, i tillegg til et skjult begjær etter seier, en latterlig kunnskap om livet, som de har klassifisert, delt, kanalisert; de forsøker hardnakket å se kategoriene danse mens de slår takten. Leserne ler hånlige og fortsetter: Hva er det godt for?

Det finnes en litteratur som ikke når helt frem til den altetende massen. Skaperverk, resultat av sann nødvendighet for forfatteren og det selv. Kjennskap til en ypperste egoisme, der lovene svekkes. ■ Hver side må eksplodere, enten av dyp og tung seriøsitet, virvelvinden, svimmelheten, det nye, det evige, av den knusende spøken, av prinsippenes entusiasme eller måten den trykkes på. Se denne vaklende verden som flykter, forlovet med helvetesskalaens bjeller, og på den annen side: Se disse nye menn. Uhøflige, byksende, hikke-ryttere. Se denne lemlestede verden og litterære kvakk-salvere som ikke makter å forbedre seg.

Jeg sier dere: Det er ingen begynnelse og vi skjelver ikke, vi er ikke sentimentale. Rasende vind river vi skyenes og bønnenes undertøy i filler, og forbereder kata-

strofens store forestilling, brannen, oppløsningen. Vi forbereder sorgens avskaffelse og bytter ut tårene med sirener strakt fra et kontinent til et annet. Paviljonger av intens glede og enkemenn av giftens tristhet. ■ DADA er abstraksjonens kjennetegn; reklame og forretninger er også poetiske bestanddeler. ■

Jeg ødelegger hjernens og den sosiale organisasjonens skuffer: Demoralisere overalt og kaste himmelens hånd til helvete, helvetes øyne til himmelen, gjenopprette et universelt sirkus' fruktbare hjul i de virkelige krefter og ethvert individs fantasi.

Filosofien er spørsmålet: Fra hvilken side skal man begynne å betrakte livet, gud, tanken, eller de andre åpenbaringene. Alt vi ser er falskt. Det relative resultat er ikke viktigere enn valget mellom kaker og kirsebær etter middag. Det å raskt betrakte en gjenstand fra den andre siden, for indirekte å gjøre sin mening gjeldende, kalles dialektikk, det vil si kjøpslå livskraften til pottes frites mens man danser metoden omkring.

Hvis jeg skriker:

Ideal, ideal, ideal,

Kunnskap, kunnskap, kunnskap,

Bombom, bombom, bombom,

har jeg ganske nøyaktig beskrevet fremskrittet, loven, moralen og alle andre gode egenskaper som forskjellige svært intelligente folk har tatt for seg i så mange bøker, for til slutt å komme frem til at alt i alt danser hver enkelt etter sin egen bombom, og at han har rett angående sin bombom, tilfredsstillelse av sykkelig nysgjerrighet; privat ringelyd for uforklarlige behov; bad; pengeproblemer; mage med tilbakevirkning på livet; makt over den mystiske tryllestaven formulert i buketter av fantomorkester med stumme buer, smurt med filtre av dyreammoniakk. Med en engels blå lorgnett har de gravd det indre for fem øre enstemmig anerkjennelse. ■ Dersom alle har rett, og dersom det ikke finnes andre piller enn Pink, la oss for en gangs skyld forsøke å ta feil. ■ Vi tror at vi kan uttrykke rasjonelt, ved tanken, det vi skriver. Men det er svært relativt. Tanken er vakker for filosofien, men den er relativ. Psykoanalysen er en farlig sykdom, den vugger menneskets anti-reelle holdninger i søvn og systematiserer borgerskapet. Det finnes ingen siste Sannhet. Dialektikken er en underholdende maskin som /på banalt vis/ fører oss til meninger vi uansett ville hatt. Er det noen som tror at de, ved omhyggelig raffinering av logikken, har kommet frem til sannheten og slått fast disse meningenes nøyaktighet? En logikk bundet av sansene er en organisk sykdom. Filosofene liker å legge til dette fenomenet: evnen til å observere. Det er imidlertid nettopp denne storartede åndsegenskapen som beviser dens avmakt. Vi observerer, vi betrakter fra et eller flere synspunkt, vi velger dem blant millioner av muligheter. Erfaringen er også et resultat av tilfeldigheten og individuelle egenskaper. ■ Vitenskapen vemmer meg så snart den blir spekulativ-system, mister sitt nyttetrekk – som er så unyttig – men som i det minste er individuell. Jeg hater feit objektivitet og harmonien, denne vitenskapen som bringer orden i alt. Fortsett, mine barn,

menneskeheten... Vitenskapens sier vier naturens tjenerer: Alt er i orden, elsk og gå på trynet. Fortsett, mine barn, menneskeheten, snille besteborgere og jomfruelige journalister.... ■ Jeg er imot systemer, det mest akseptable av alle systemer er å ikke ha noe av prinsipp. ■ Gjøre seg hel, perfektjonere seg i sin egen ubetydelighet i slik grad at man fyller sitt jegs beholder, mot til å kjempe for og imot tanken, brødets mysterium plutselig igangsettelse av en helvetespropell av økonomiske liljer:

Den dadaistiske spontanitet.

Jeg kaller jeggirfaenisme den livsform der hver enkelt passer sine egne livsbetingelser, men vet å respektere de andre individualitetene, eller om ikke annet forsvare seg, der twostep blir nasjonalsang, brukthandel, der trådløs telegraf og trådløs telefon spiller Bachs fuger, lysende reklamer og skilting for bordeller, der orgelet skiller ut nelliker for Gud, der alt dette til sammen virkelig erstatter fotografiet og den ensprede katekisme.

Den aktive enkelhet.

Det umulige i å skille mellom grader av klarhet: Slikke halvmørket og flyte i den store munnen fylt til randen av honning og ekskrementer. Målt i Evighetens målestokk er all handling forgjeves – (om vi lar tanken legge ut på et eventyr med et uendelig grotesk resultat – viktig forutsetning for kunnskap om menneskets avmakt). Men dersom livet er en dårlig farse, uten verken mål eller opprinnelig barsel, og fordi vi tror vi må komme oss unna på skikkelig vis, som renvaskede krysantemum, har vi utpekt som eneste grunnlag for forstanden: kunsten. Den er ikke så viktig som vi, åndens leiesoldater, i flere hundre år har sunget at den er. Kunsten tynger ingen og de som vet å interessere seg for den vil motta kjærtegn og gode utsikter til å fylle sin konversasjons land. Kunsten er en privat sak, kunstneren skaper for seg selv; et forståelig verk er journalistens gjerning, og ettersom jeg for tiden finner glede i å blande dette monsteret med oljefarger: Papirtube som hermer etter metallet man presser og automatisk tømmer hat feighet faenskap. Kunstneren, poeten henrykkes over giften fra massen fortettet i en avdelingssjef fra denne industrien, han er lykkelig når han skjelles ut: bevis på hans uforanderlighet. Forfatteren, kunstneren som hylles av avisene konstaterer at hans verk er forståelig: Elendig fôr i en frakk til offentlig nytte; fyller som dekker over brutaliteten, piss som bidrar til å varme et dyr som ruger på lave instinkter. Slapt og smakløst kjød som mangedobler seg ved hjelp av typografiske mikrober. ■ Vi har veltet vår tendens til å sutre over ende. All gjennom-siving av dette slag er kandisert diaré. Den som oppmuntrer slik kunst må også fordøye den. Vi trenger sterke rettskafne presise og evig miskjente verk. Logikken er en komplikasjon. Logikken er alltid falsk. Den trekker i begrepenes og utsagnenes tråder, i deres formelle ytre, mot deler av illusoriske sentre. Dens lenker dreper, enormt tusenbein som kveler uavhengigheten. ■

Dersom kunsten var gift med logikken ville den leve i blodskam, sluke, svelge sitt eget lem, deretter sin kropp, og hore med seg selv, og lynnet ville bli et mareritt

asfaltert med protestantisme, et monument, en haug gråaktige og tunge innvoller. ■ Men smidigheten, entusiasmen og selv gleden over uretten, denne lille sannheten som vi uskyldig tyr til og som gjør oss vakre: Viersubtile, og våre fingre er bøyelige og glir som grenene på denne innsmigrende og nærmest flytende planten; kynikerne sier den presiserer vår sjel. ■ Det er også et synspunkt; men ikke alle blomster er hellige, heldigvis, og det guddommelige i oss er oppvåkningen til antimenneskelig handling. Det dreier seg her om en papirblomst for knappehullene til herrerne som frekventerer det maskerte livs ball, nådens kjøkken, hvite kusiner smidige eller feite. ■ De tukler med det vi har valgt. ■ Motsigelse og polar enhet i ett enkelt utspring kan være sannhet. Dersom man absolutt vil si noe så banalt, vedheng til en libidinøs og illeluktende moralitet. Moralens forkrøpler som enhver svøpe intelligensen har forårsaket. Moralens og logikkens kontroll har gjort oss likegyldige overfor politikonstablene – årsak til slaveriet, råtnende rotter som besteborgernes mager er fulle av, og som har forpestet de eneste klare og rene glasskorridorene som fremdeles var åpne for kunstnerne.

Måtte ethvert menneske skrike ut: Et omfattende destruktivt og negativt arbeid må utføres. Feie, gjøre rent. Individets renslighet kommer til syne etter en tilstand av galskap, av aggressiv, fullstendig galskap, i en verden som er i hendene på banditter som river hverandre i filler og ødelegger århundrene. Uten verken mål eller mening, uten organisering: den utemmelige galskapen, oppløsningen. De talføre og de fysisk sterke vil overleve, for de yter kraftfull motstand, følelsenes og lemmenes spenstighet flammer over deres tjernebesatte flanker.

Moralen har bestemt innholdet i nestekjærligheten og medlidenheten, to talgklumper som har vokst som elefanter, planeter og som kalles gode. De har ingenting med godhet å gjøre. Godheten er klarsynt, tydelig og bestemt, nådeløs mot kompromisset og politikken. ■ Moraliteten er en sjokoladeinnsprøytning i menneskenes blodårer. Denne oppgaven er ikke pålagt oss av en overnaturlig kraft, men av idékjøpmenneskets og universitetsmonopolistenes sammenslutning. ■

Sentimentalitet: Ved synet av en gruppe mennesker som kranglet og kjedet seg fant de opp kalenderen og medisinen visdom. Da de begynte å klistre på etiketter, brøt kampen mellom filosofene ut (handel, vekt, nøyaktige og tarvelige mål) og man forstod for annen gang at medlidenhet er en følelse, som diareen også er det, i forhold til avskyen som bederver helsen, det er åtseleternes avskyelige oppgave å bringe solen i vanry.

Jeg erklærer alle kosmiske evners mostand mot denne gonoreen til en råtnende sol utgått fra den filosofiske tankes fabrikk, iherdig kamp, med alle midler som finnes i

Den dadaistiske avsky.

Ethvert resultat av avskyen som er i stand til å bli en negasjon av familien, er *dada*; knyttneveprotest med hele seg i destruktiv handling: *dada*; kjennskap til alle midlene

som inntil nå forkastes av det beleilige kompromissets og høflighetens bluferdige kjønn: **dada**; avskaffelse av logikken, de impotente skapernes dans: **dada**; av alle hierarkier og sosiale ligninger gjort til verdier av våre tjenere: **DADA**; hver gjenstand, alle gjenstander, følelser og uklarheter, åpenbaringer og det nøyaktige sammenstøtet av parallelle linjer, er kampmidler: **DADA**; avskaffelse av erindringen: **DADA**; avskaffelse av arkeologien: **DADA**; avskaffelse av profetene: **DADA**; avskaffelse av fremtiden: **DADA**; absolutt, udiskutabel tro på enhver gud som er et umiddelbart resultat av spontaniteten: **DADA**; elegant og harmløst sprang, fraenharmonitildenandrefæren; banentiletordkastet ut som skrikende grammofonplate; respektere alle individualitetene i deres øyeblikksgalskap: alvorlig, fryktsom, beskjeden, glødende, kraftig, bestemt, entusiastisk; skrelle sin kirke for alt unyttig og tungt tilbehør; spytte ut som en lysende foss den frimodige eller forelskede tanke, eller kjæle for den – med den intenst tilfredsstillende overbevisningen at det går ut på ett – med den samme heftighet i sjelens underskog, fri fra insekter for de med edelt blod, og forgylt med erkeenglers kropp. Frihet: **DADA DADA DADA**, de anspente smerters hyl; sammenfletning av motsetninger og alle selvmotsigelser, av alt grotesk, av inkonsekvensene: **LIVET**.

S
k
r
i
k
e
i
S
K
R
I
K
E
i

TRISTAN TZARA.

Oversatt av Geir Uvsløkk etter førsteutgaven av «*Manifeste dada 1918*», publisert i *Dada*, nr. 3, desember 1918, ss. 1-3.
Typografisk gjengivelse ved Anna Prestsaeter.

H. ARP
Bois

